

Uchwała nr 58
Rady Działalności Pożytku Publicznego
z dnia 6 maja 2025 roku
w sprawie stanowiska Rady Działalności Pożytku Publicznego na temat przyszłych
Wieloletnich Ram Finansowych UE (2028-2035)

Na podstawie art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1491 z późn. zm.) oraz § 10 rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie Rady Działalności Pożytku Publicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2052) uchwala się stanowisko Rady Działalności Pożytku Publicznego na temat przyszłych Wieloletnich Ram Finansowych UE (2028-2035):

§ 1

Rada Działalności Pożytku Publicznego (zwana dalej „Radą”) w związku z konsultacjami publicznymi na temat przyszłych Wieloletnich Ram Finansowych UE (2028-2035) przedkłada stanowisko w przedmiotowej sprawie oraz pragnie zwrócić szczególną uwagę na kilka istotnych kwestii z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego oraz rozwoju dialogu obywatelskiego.

§ 2

Rada chciałaby zwrócić uwagę na szczególne znaczenie Polityki Spójności, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego dla rozwoju dobrobytu europejskich społeczeństw, wyrównywania szans i niwelowania nierówności społecznych. Szczególnie w czasach nakładających się kryzysów istotna staje się troska o ludzi i ich potrzeby w różnych wymiarach:

1. Rozwój taniego, dostępnego i efektywnego energetycznie mieszkalnictwa zorientowanego na ludzi.

Dostęp do godnego i przystępnego cenowo mieszkalnictwa jest jednym z filarów budowania odpornych społeczeństw i realizacji podstawowych praw obywateli

i obywateli UE, określonych m.in. w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz w Europejskim Filarze Praw Socjalnych, dlatego tak istotne jest:

- **Systemowe wspieranie rozwoju rynku usług mieszkaniowych**, które nie opierają się jedynie na rozwiązaniach komercyjnych, ale dają przestrzeń do implementacji rozwiązań służących zwiększaniu dostępności do tanich mieszkań m.in. na zasadach długoterminowego najmu. Mieszkanie o charakterze własnościowym powinno być jednym z wielu dostępnych możliwości w zaspakajaniu potrzeb mieszkaniowych.
- **Silniejsze ujęcie mieszkalnictwa jako narzędzia integracji i włączenia społecznego, rozwój tzw. mieszkań z usługami i kontynuacja działań na rzecz deinstytucjonalizacji.**

Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, osoby z niepełnosprawnościami, samotni rodzice czy osoby w kryzysie bezdomności, często napotykają na bariery w dostępie do mieszkań dostosowanych do ich potrzeb. Należy kontynuować ukierunkowane działania i nabory wspierające tworzenie mieszkań wspomaganych czy treningowych, ze wsparciem i usługami oraz rozwijać i upowszechniać model Housing First (Najpierw Mieszkanie) dla osób w kryzysie bezdomności. Konieczne jest także rozwijanie sieci wsparcia dla tych grup w postaci doradztwa i usług społecznych. Istnieje również potrzeba zapewnienia długoterminowego wsparcia dla usług towarzyszących (asystenci, opieka, doradztwo mieszkaniowe), bez których Housing First i inne programy mieszkaniowe wspierające deinstytucjonalizację nie spełnią swojej roli.

- Kontynuacja wdrażania rozwiązań i linii budżetowych służących **wzmacnianiu jakości i efektywności energetycznej mieszkań** w tym mieszkań z usługami oraz infrastruktury społecznej.

2. Zwiększanie poziomu inwestycji w infrastrukturę społeczną, jaką tę, która odpowiada na potrzeby integracji i włączenia społecznego oraz buduje odporność społeczeństw.

Infrastruktura społeczna stanowi kluczowy element budowy kapitału społecznego, umożliwiając rozwój jednostek i integrację wspólnot. Zapewnia dostęp do

niezbędnych usług publicznych, takich jak edukacja, opieka zdrowotna czy kultura, które warunkują dobrobyt społeczeństwa. Ponadto wzmacnia więzi międzyludzkie i sprzyja rozwojowi społecznemu. Należy zauważyć, iż istotne jest także wspieranie infrastruktury społecznej będącej w dyspozycji organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz inwestowanie w tworzenie nowej infrastruktury oraz zwiększanie efektywności energetycznej już istniejącej. Należy pamiętać także o rozwoju infrastruktury społecznej potrzebnej na terenach wiejskich i mniej zurbanizowanych w celu przeciwdziałania wykluczeniem.

- 3. Silniejszy rozwój dostępu do darmowych i dostępnych cenowo usług społecznych i zdrowotnych** m.in. w związku ze zmianami demograficznymi. Szczególną uwagę należy zwrócić na rozwój darmowych i dostępnych cenowo usług opiekuńczych, co umożliwi niwelowanie zjawiska nieodpłatnej opiekuńczej pracy kobiet, co często jest przyczyną ich wykluczenia z rynku pracy. Dostęp do usług opiekuńczych powinien być zrównoważony i dostępny zarówno na terenach miejskich jak i wiejskich.
- 4. Rozwój programów i inicjatyw wspierających rozwój terenów wiejskich oraz mniejszych miejscowości** dzięki kontynuacji takich narzędzi jak Rozwój Społeczny Kierowany przez Społeczność (RLKS; Community-Led Local Development) oraz LEADER (Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale – „Powiązania między działaniami na rzecz rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich”). Wsparcie oddolnego rozwoju lokalnego na terenach wiejskich jest kluczowym czynnikiem budowania zarówno odporności społeczno-gospodarczej, jak i budowania więzi z wartościami demokratycznymi. Dlatego powinien być rozwijany partycypacyjny charakter RLKS-u, dając silniejszy głos obywatelom i obywatelkom.
- 5. Społeczeństwo w centrum uwagi** – należy poprawić zaangażowanie społeczeństwa (zarówno zorganizowanego - NGO, jak i społeczności lokalnych) w planowanie i wdrażanie Wieloletnich Ram Finansowych, a także tam, gdzie to możliwe, zachęcać obywatelki i obywateli do brania odpowiedzialności za swoje społeczności i otoczenie. By móc ten cel zrealizować należy:
 - zachować i zwiększyć o co najmniej 20% program Obywatele, Równość, Prawa i Wartości (Citizens, Equality, Rights and Values, CERV);

- zagwarantować co najmniej 2% całkowitej wartości programów na budowanie potencjału (capacity building) organizacji społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych w celu zagwarantowania bardziej efektywnej implementacji środków. Rada widzi także potrzebę uruchamiania środków na budowanie potencjału administracji publicznej, gdyż zwiększenie jakości rządzenia jest istotnym elementem budowania zdrowej i silnej demokracji opierającej się na partycypacji i dialogu;
- zachować silną rolę Komitetów Monitorujących jako ciał gwarantujących transparentność i włączanie obywateli i obywaterek w proces programowania, implementacji, monitoringu i ewaluacji środków pochodzących z Unii Europejskiej. Komitety Monitorujące powinny być obecne nie tylko w Polityce Spójności, ale we wszystkich środkach pochodzących z UE na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym.

6. Skuteczniejsze działania na rzecz klimatu i środowiska - należy zapewnić lepszą ochronę środowiska i klimatu poprzez uszczelnienie mechanizmów zapobiegających finansowaniu szkodliwych inwestycji, a także zapewnienie wystarczających alokacji na działania protransformacyjne. Zapobieganiu szkodliwym inwestycjom służyć powinna poprawiona zasada DNSH - ze wspólną dla całego WRF listą wyłączeń oraz sektorowymi wytycznymi, wspierająca najlepsze rozwiązania i uzupełniona o komponent społeczny; Adaptacja do zmian klimatu musi być prowadzona wyłącznie z wykorzystaniem rozwiązań opartych na przyrodzie. Rekomendujemy także koncentrację środków na adaptację – należy stworzyć dedykowany Fundusz na rzecz Bioróżnorodności finansujący działania wynikające z odbudowy zasobów przyrodniczych (NRL).

Należy także zauważyć pojawiające się zjawisko ubóstwa klimatycznego, wzmocnić politykę zrównoważonego zużycia wody jako zasobu coraz bardziej deficytowego. Wdrażanie działań na rzecz ochrony klimatu i środowiska jest istotnym elementem prawa Europejczyków i Europejsek do zdrowia.

7. Wzmocnienie polityki regionalnej jako tej, która jest blisko ludzi. Rada widzi uzasadnienie dla kontynuacji roli regionów jako tych, które są odpowiedzialne za programowanie, implementację, monitoring i ewaluację środków europejskich na

poziomie danego terytorium. Ważne jest, by nowe Wieloletnie Ramy Finansowe w czasach nakładających się kryzysów były stabilną kontynuacją a nie całkowitą zmianą, która wymaga budowania nowych struktur. Jednocześnie należy rozwijać w regionach kulturę współpracy z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego w tym ich reprezentatywnymi strukturami. Programowaniu, implementacji, monitoringowi zawsze powinien towarzyszyć dialog obywatelski będący gwarantem silnej demokracji.

8. Przy projektowaniu Wieloletnich Ram Finansowych należy zwrócić szczególną uwagę na **zasadę konwergencji w wymiarze gospodarczym, społecznym, środowiskowym i instytucjonalnym**, by dbać o zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy w każdej części Unii Europejskiej. Należy także zwrócić uwagę na **konwergencję poszczególnych funduszy**, tak aby razem skuteczniej wspierały rozwój i zmniejszały nierówności. Tego rodzaju konwergencja ma na celu zwiększenie komplementarności interwencji, unikanie nakładania się działań oraz maksymalizowanie synergii między poszczególnymi źródłami finansowania, co w efekcie przyczyni się do bardziej efektywnego osiągania celów poszczególnych polityk, poprawienie synergii między funduszami i strumieniami finansowymi.
9. Rada zwraca uwagę na potrzebę **silniejszej koncentracji na rozwoju terenów wiejskich** w związku z obserwowanym zjawiskiem rosnących różnic pomiędzy terenami wiejskimi i miejskimi. Ma to szczególne znaczenie w dostępie do usług, rynku pracy, transportu publicznego, infrastruktury w tym społecznej i zeroemisyjnych systemów grzewczych.
10. **Należy w sposób znaczący uprościć wdrażanie poszczególnych polityk, programów i funduszy przewidzianych w ramach WRF-u.** Aktualnie na przykładzie Polityki Spójności można zaobserwować, że mimo celu jakim jest uproszczenie wdrażania funduszy (simplification), na poziomie operacyjnym cały proces pozyskiwania i rozliczania środków jest jeszcze bardziej skomplikowany i sformalizowany w porównaniu z poprzednim okresem programowania. Zbyt skomplikowany system pozyskiwania i rozliczania funduszy pogłębia zjawisko polaryzacji i zwiększania różnic konkurencyjnych pomiędzy podmiotami zarówno tymi prywatnymi, publicznymi, jak i obywatelskimi. Oznacza to, że największe szanse na pozyskanie

środków mają podmioty wyspecjalizowane i o największych zasobach lub te, które stać na wynajęcie profesjonalnych wykonawców specjalizujących się w pisaniu wniosków o dofinansowanie. Dlatego Rada zwraca uwagę na rolę realnych uproszczeń w tym zakresie. Rada zwraca także uwagę na potrzebę większej elastyczności funduszy. Należy wziąć pod uwagę, że aplikowanie opiera się na prognozie, która nawet będąc poprzedzoną diagnozą, może okazać się niepełna w stosunku do realnych zdarzeń. Dlatego elastyczność w wydatkowaniu środków jest jednocześnie miarą efektywności ich wdrażania.

11. W zakresie przyszłości Polityki Spójności Rada zgadza się z rekomendacjami Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, iż:

- należy wyraźnie rozważyć wyzwania geopolityczne, biorąc pod uwagę potrzebę zrównoważonego podejścia między konkurencyjnością, konwergencją, komplementarnością i inwestycjami społecznymi;
- potrzebne są większe środki finansowe, aby polityka spójności stała się bardziej skuteczna i zorientowana na rezultaty;
- fundusze na pomoc techniczną powinny być również przeznaczone dla społeczeństwa obywatelskiego, a inwestycje w budowanie zdolności są bardzo potrzebne;
- należy skonsolidować zasadę partnerstwa i włączyć społeczeństwo obywatelskie w programowanie, wdrażanie, zarządzanie, monitorowanie i kontrolę programów operacyjnych;
- należy dalej umacniać synergię między europejskim semestrem a polityką spójności.

12. Zasada partnerstwa znana z Polityki Spójności powinna być horyzontalną zasadą przyświecającą wszystkim funduszom. Zasada ta, jako horyzontalny wymiar polityki rozwojowej, zapewnia większą trafność, skuteczność i legitymizację interwencji, wzmacniając tym samym fundamenty trwałego i zrównoważonego rozwoju.

§ 2

Rada wnosi o przekazanie niniejszej uchwały:

- 1) Przewodniczącej Komitetu do spraw Pożytku Publicznego;
- 2) Ministrowi Funduszy i Polityki Regionalnej
- 2) Komisji Europejskiej

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Współprzewodniczący
Rady Działalności Pożytku Publicznego
Michał Braun
Maciej Kunysz